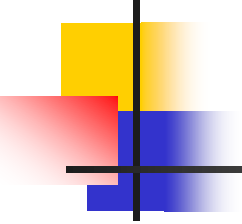

4

EKONOMIE VEŘEJNÉHO SEKTORU

-
-
- „neviditelná ruka“ Adama Smithe vede k tomu, že lidé tím, že sledují své vlastní zájmy na trhu, maximalizují celkový užitek společnosti

- **ALE TRŽNÍ SELHÁNÍ ...**

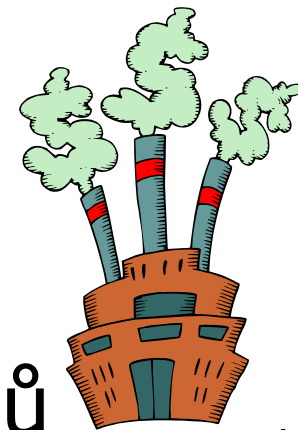
1. Externality

- **Externality** = dopad konání jedné osoby na blahobyt jiné, aniž ta by za to zaplatila/byla odškodněna
- Pozitivní (přínos) X negativní (škoda)
- Způsobují neefektivnost trhu – blahobyt společnosti není maximální

Negativní externality

- Výfukové plyny
- Cigaretový kouř
- Štěkající psi
- Hlasitá hudba od sousedů

Pozitivní externality

- Očkování
- Opravené historické budovy
- Výzkum nových technologií + přelévání

Externality a neefektivnost trhu

- **Negativní:** trhy produkují větší množství než je společensky žádoucí (nejsou zohledněny některé náklady)
- **Pozitivní:** trhy produkují menší množství než je společensky žádoucí (společenská hodnota je vyšší než individuální)

Internalizace externalit

- Vede k tomu, že lidé berou v úvahu externí dopady svých činů
- **Negativní:** veškeré náklady - např. přes zdanění
- **Pozitivní:** veškerý prospěch - např. přes subvence, průmyslovou politiku, patenty

Příklad:

Spotřební daň na pohonné hmoty

- Eliminace 3 negativních externalit:
 - 1) Znečištění – spalování fosilních paliv produkuje skleníkové plyny
 - 2) Zácpy – čím víc kdo řídí, tím víc přispívá k zácpám
 - 3) Nehody – větší auta (s větší spotřebou) při nehodě způsobí větší škodu

Jiná řešení

- Morální zásady a společenské sankce
- Charitativní organizace
- Integrace různých druhů podnikání
- Smlouvy mezi jednotlivými stranami

Veřejná politika

- Řeší externality, když výše uvedené soukromé akce selhávají vinou vysokých nákladů
 - a. regulace = zákazy, povinnosti
 - b. tržní řešení: daně, subvence

2. Veřejné statky

- **Nevyloučitelnost ze spotřeby** = není možné někomu zabránit, aby statek využíval
- **Nerivalita** = když statek využívá jeden člověk, může i jiný

Černý pasažér

- **Černý pasažér** = osoba využívající prospěchu z nějakého statku, aniž by za to platila
- = příčina, proč soukromé trhy nemohou zabezpečovat veřejné statky

Příklady veřejných statků

- Národní obrana
- Základní výzkum – všeobecné znalosti
- Boj proti chudobě
- Námořní majáky

Příklad:

Je zdravotnictví veřejný statek?

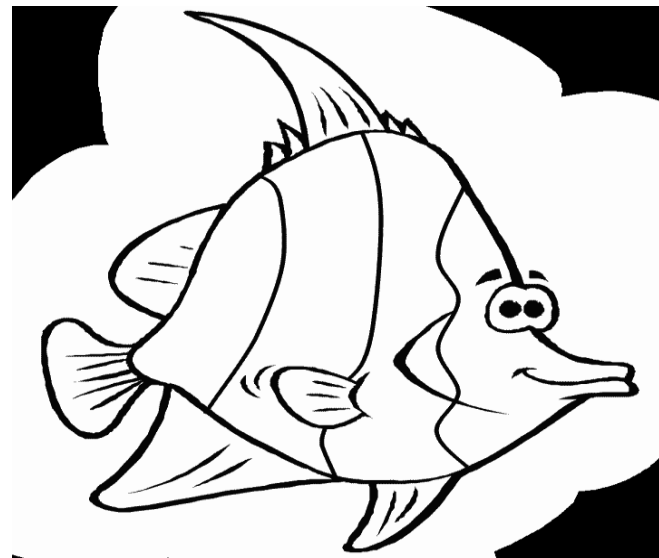
- Je rivalitní:
 - Léčba, který spotřebuje jeden, nespotřebuje další
 - Péče, kterou lékař věnuje jednomu, nezíská další
- Je technicky možné vyloučit ze spotřeby, tj. neléčit, člověka, který nezaplatil

→ Jedná se o soukromý statek

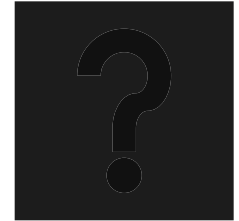
- Veřejně poskytovaný statek = soukromý statek, který se vláda rozhodla sama poskytovat

Důležitost vlastnických práv

- Tržní alokace zdrojů z hlediska efektivnosti selhává, když nejsou dostatečně stanovena vlastnická práva
= stát může vyřešit

Příklad ze života

- „Podle Pavla Béma kultura není veřejný statek. Primátor tvrdí: "kultura je privátní, soukromý statek" a také, že kultura je "strašně složitě objektivizovatelná. Vlastně to nejde". V souvislosti s nedávno transformovaným Dejvickým divadlem, a jeho podporou z veřejných zdrojů, se zamýšlí nad složitostí financování divadel: Jak to, že divadlo Sklep funguje s 200 tisíčovou dotací a divadlo Archa s 20ti miliónovou?“
- <http://www.proculture.cz/cultureinfo/kulturni-politika-v-cr/praha/kultura-v-praze-a-nazory-primatora-pavla-bema-625.html>

Kultura je veřejný statek, jehož základní existenci zajišťuje Ústecký kraj pomocí sítě svých příspěvkových organizací. Nezanedbatelnou roli zde hraje také pravidelná podpora občanských iniciativ, trvalých kulturních aktivit a péče o kulturní památky.⁵

- http://kultura.kr-ustecky.cz/soubory/450018/uk_broura_kultura.pdf

KONEC 😊